

[Indenrigs- og boligministeren.]

ganske bestemt beregningsmetode. Det betyder nok, at man skal fordele i forhold til de opnåede stemmer, men der findes mange forskellige fordelingsmetoder, som alle opfylder dette krav, og man kan ikke sige, at nogen af dem er udtryk for en større retfærdighed end de øvrige. Også på dette område står man overfor et valg, og forfatningskommissionens underudvalg er her nået frem til en fordelingsmetode med hensyn til kredsmandaterne, hvor man netop søger at sikre, at et parti, uanset det større antal kredsmandater, ikke vil opnå et antal mandater, som afviger fra, hvad en forholdsmæssig repræsentation for landet som helhed ville give. Tænker man sig, at der fremtidig vil blive afgivet ca. 2,1 millioner stemmer ved et rigsdagsvalg, vil hvert af de 175 mandater svare til ca. 12 000 stemmer. Det, som metoden for fordelingen af kredsmandaterne indenfor hvert amt skal sikre, er, at alle partier kan opnå et mandat, hver gang de opnår disse ca. 12 000 stemmer.

Det må erkendes, at den foreslåede metode ikke giver 100 pct. sikkerhed i så henseende, men den repræsenterer vist nogenlunde det nærmeste, man kan komme det. Den tager hensyn til, at hverken de små eller de store partier får deres mandater for billigt i amterne, og jeg kan da også tilføje, at den her foreslåede metode fornylig er gennemført i begge vore nærmeste skandinaviske lande, Norge og Sverige.

I forbindelse med hele dette problem om repræsentation i forhold til stemmetal vil det være naturligt, at jeg siger et par ord om de i forslaget fastsatte minimumsbetingelser for, at et parti kan opnå repræsentation i den danske rigsdag. Som bekendt har det været overvejet at stille som betingelse for, at et parti kan opnå tillægsmandater, at det har opnået mindst 4 pct. af det afgivne antal gyldige stemmer. Denne regel ville — lad mig straks slå dette fast — ikke have nogen betydning for det, som i valgloven hedder „kandidater udenfor partierne“. Jeg har i artikler om denne 4 pct.-regel set anført, at noget, man har kaldt enmands-partier, skulle blive berørt af den. Et benyttet eksempel har været Christmas Møllers opstilling i Sønderjylland i 1947, men også det tyske mindretal der har været nævnt. Men 4 pct.-reglen ville ikke have hindret Christmas Møller i valg, og den ville ikke kunne få nogen som helst betydning

for det tyske mindretals muligheder for at opstille en kandidat og få ham valgt.

Tværtimod betyder det nye valglovsforslag en begunstiggelse for kandidater udenfor partierne og for mindretallet. Den foreslåede fordelingsregel for kredsmandaterne nedsætter nemlig det krav, man må stille for at opnå repræsentation i en enkelt amtskreds. Lad mig blive ved Sønderjylland som eksempel. Efter den gældende valglov var det ved valget i 1950 nødvendigt i Sønderjylland at have omtrent 11 000 stemmer for at kunne få et kredsmandat; men efter det her foreliggende forslag ville — lad mig nævne et tilsvarende eksempel — retsforbundet med sine 8 788 stemmer have fået et kredsmandat i Sønderjylland. Hvis det havde været det tyske mindretal, som havde haft denne tilslutning, havde dette selvfølgelig fået mandatet. Snakken om, at det tyske mindretal ved en spærregel som den overvejede ville have været afskåret fra at få mandat, er simpelthen udtryk for manglende indsigt i den danske valglov. Tværtimod vil det valglovsforslag, som nu fremsættes, betyde, at det bliver lettere for mindretallet at få en kandidat valgt, lige så vel som det betyder, at det bliver lettere for andre kandidater udenfor partierne at komme ind på rigsdagen. Men denne naturlige adgangsret til rigsdagen for løsgængerer eller for et særligt, på historiske forudsætninger, til en egen knyttet parti har forsvådt intet at gøre med spørgsmålet om, hvorvidt der bør stilles særlige krav til et nyt parti, for at det kan deltage i fordelingen af tillægsmandaterne.

Det er allerede almindelig anerkendt i vore valglove, at et parti skal opnå et vist mindstemål af stemmer for at komme med i fordelingen af tillægsmandaterne. Efter gældende lov kan et parti risikere — med en for det uheldig fordeling af stemmerne — intet mandat at få selv med ca. 40 000 stemmer. Spørgsmålet er, hvorledes man skal tilgodese de to afgørende hensyn: for det første at skabe en ligelig repræsentation for de forskellige anskuelser, for det andet at sikre, at der kan fremgå en regeringsduelig rigsdag af valgene.

Vigtigheden af begge disse hensyn er åbenbar. Hvor demokratiet viser tegn på forfald, skyldes det som regel, at hensynet til at skaffe en handledygtig rigsdag er blevet tilsidesat. Vi ser det i Frankrig, vi så det i Weimarrepublikken.